

معرفی بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

• میترا صمیعی^۱

عضو هیئت علمی و رئیس گروه پژوهش‌های ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

سرزمین ایران همواره کانون تمدن‌های بشری بوده و تأثیر عظیمی بر فرهنگ اقوام و ملل دیگر نهاده است. از این رو شناخت مردم و فرهنگ این سرزمین از دیرباز مورد توجه بیگانگانی بوده که سعی داشتند ایران را بشناسند و ایران‌شناس شوند. ایران‌شناسی چه به عنوان پدیده‌ای اجتماعی و سیاسی و چه به عنوان بخشی از مطالعات شرق‌شناسی، به دو شعبه ایران قبل از اسلام و ایران بعد از اسلام تقسیم می‌شود. ایران قبل از اسلام یا ایران باستان یکی از بارزترین جلوه‌های فرهنگ و تمدن ایرانی است که شامل مطالعاتی در خصوص زبان‌های ایرانی، تاریخ و ادیان باستان و ... است. ایران پس از اسلام دوره‌ای است که در آن فرهنگ و تمدن ایرانی جدا از جهان اسلام و فرهنگ و تمدن اسلامی نیست و ایران اسلامی نقش اساسی در این فرهنگ دارد و اسلام‌شناسی در واقع ایران‌شناسی پس از اسلام را تداعی می‌کند. (فانی، ۱۳۸۷، ص ۹۴)

امروزه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در بین استادان علوم انسانی، ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان بسیاری از کشورها از اهمیت بسزایی برخوردار است. در بسیاری از کشورها، کتابخانه‌های ملی به تهیه و گردآوری کتاب‌های راجع به کشور خودشان که به هر زبان در سراسر جهان منتشر می‌شود، می‌پردازند. سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران نیز یکی از مهم‌ترین وظیفه آن، گردآوری، حفاظت و سازمان‌دهی منابع مربوط به ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی است. بدین منظور در سال ۱۳۶۹ اساسنامه کتابخانه ملی به تصویب رسید و در سال‌های بعد بخشی مجزا برای نگهداری

کتاب‌های ما ایرانیان با آثار ایران‌شناسان غربی در اواسط عصر قاجار در دوره ناصرالدین‌شاه آغاز شد. ایرانیانی که برای تحصیل به خارج رفته بودند، یا ایرانیانی که در ایران با زبان‌های خارجی، عموماً فرانسسه، آشنا شده بودند. آنها کم‌کم شروع به تهیه و ترجمه برخی از آثار ایران‌شناسان غربی کردند. کتابخانه دارالفنون و نیز کتابخانه سلطنتی برخی از این کتاب‌ها را خریداری کردند. اما هیچ مرکز یا نهادی متکفل نگهداری این کتب مهم ایران‌شناسی نشد. نخستین بار با تأسیس کتابخانه ملی بود که قانوناً این وظیفه به عهده یک نهاد رسمی کشور نهاده شد. (فانی، ۱۳۸۷، ص ۹۵)

در سال ۱۳۱۳ ش. کنگره جهانی فردوسی در تهران تشکیل شد. ایران‌شناسانی که به ایران آمده بودند، کتاب‌هایشان را هم با خود به همراه آوردند لذا این کتاب‌ها را به کتابخانه ملی اهدا کردند. این کتاب‌ها ابتدا به نام «تالار فردوسی» به نمایش گذاشته شد و سپس بعد از تأسیس کتابخانه ملی در ۱۳۱۶ به همت علی اصغر حکمت، وزیر معارف وقت، به کتابخانه ملی منتقل شد.

بنابراین مجموعه اولیه کتابخانه ملی عبارت بود از: کتاب‌های اهداءشده ایران‌شناسان، و انتقالی کتابخانه دارالفنون، کتابخانه عمومی معارف و کتابخانه سلطنتی،

وظایف گروه پژوهشی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی عبارت است از: انجام پژوهش‌های مرتبط با فعالیت‌های اطلاع‌رسانی از قبیل تألیف، ترجمه، تحقیق و آماده‌سازی متون؛ تهیه و تدوین واژه‌نامه، کتاب‌شناسی؛ شناسایی مراکز پژوهشی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی و شرکت در تحقیقات بین‌المللی مرتبط؛ شناسایی پژوهشگران و اتخاذ روش‌های جذب آنان برای همکاری با سازمان؛ ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی و وبسایت ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی

کتابخانه بانک استقراری روس (که کتاب‌های بسیار خوبی به زبان‌های روسی، آلمانی و فرانسه داشت) و کتاب‌هایی آلمانی که هیتلر به دولت ایران اهداء کرد.

در سال ۱۳۴۱ در زمان ریاست آقای ایرج افشار کلیه کتاب‌های ایران‌شناسی از میان کتاب‌های خارجی بیرون کشیده شد و در محلی جداگانه قرار گرفت و در واقع برای اولین بار بخش «ایران‌شناسی» در کتابخانه ملی تأسیس شد، البته بدون آنکه وظیفه و هدفی مشخص برای آن در نظر گیرند (پوراحمد جکتاجی، ۱۳۵۷، ص ۱۰۶). پس از انقلاب چند مجموعه مهم ایران‌شناسی، از جمله مجموعه کتابخانه پهلوی و مجموعه دکتر شادمان به کتابخانه ملی اهداء و منتقل شد. در سال ۱۳۶۹ در اساسنامه تصویبی آن مرکز مطالعات ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی تأسیس شد و در بند ۲ ماده ۳ آن، «گردآوری، حفاظت، سازماندهی و اشاعه اطلاعات مربوط به آثار مکتوب و غیرمکتوب در زمینه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی به‌ویژه «انقلاب اسلامی» به عهده کتابخانه ملی قرار گرفت. در ۱۳۸۵ نیز تالار ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی به نام «تالار مطهری» در ساختمان جدید کتابخانه ملی افتتاح شد.

فعالیت‌ها

یکی از وظایف کتابخانه‌های ملی در همه کشورهای، گردآوری، سازماندهی، پژوهش و ذخیره و بازیابی اطلاعات از مجموعه آثاری است که درباره آن کشور منتشر می‌شود. طبق بند ۲ ماده ۳ اساسنامه سازمان اسناد و کتابخانه ملی

ایران، «گردآوری، حفاظت، سازماندهی و اشاعه اطلاعات مربوط به آثار مکتوب و غیرمکتوب در زمینه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی خصوصاً انقلاب اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی (ره)» از مهم‌ترین وظایف این سازمان است. لذا کتابخانه ملی برای تحقق این امر خطیر بخش مستقلی را برای ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی اختصاص داده است. اولین بار این بخش در زمان مدیریت ایرج افشار در ۱۳۴۱ ایجاد شد. در زمان استقلال کتابخانه ملی (سال ۱۳۶۹) و تصویب اساسنامه گروه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های مدیریت پژوهش‌های فرهنگی در معاونت پژوهشی تشکیل شد. پس از ادغام سازمان مدارک فرهنگی

امروزه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در بین استادان علوم انسانی، ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان بسیاری از کشورها از اهمیت بسزایی برخوردار است

است از: انجام پژوهش‌های مرتبط با فعالیت‌های اطلاع‌رسانی از قبیل تألیف، ترجمه، تحقیق و آماده‌سازی متون؛ تهیه و تدوین واژه‌نامه، کتاب‌شناسی؛ شناسایی مراکز پژوهشی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی و شرکت در تحقیقات بین‌المللی مرتبط؛ شناسایی پژوهشگران و اتخاذ روش‌های جذب آنان برای همکاری با سازمان؛ ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی و وبسایت ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی.

در حال حاضر کار اطلاع‌رسانی در بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی^۲ از طریق ارائه خدمات حضوری (همه‌روزه به جز ایام تعطیل از ساعت ۸ صبح تا ۱۴ بعدازظهر) و غیرحضوری انجام می‌شود.

فراهم‌آوری

در تمام کتابخانه‌های ملی جهان تهیه و گردآوری کتاب‌های راجع به آن کشور به هر زبان که در سراسر جهان منتشر می‌شود، از وظایف اصلی آنهاست. در ایران نیز این وظیفه به عهده کتابخانه ملی است. کتابخانه ملی پس از تأسیس هیچ برنامه، و هدف و خط‌مشی معینی برای تهیه کتاب‌های ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی نداشت و فاقد بودجه مشخص خرید کتاب بود. در سال‌های اولیه تأسیس، مجموعه‌سازی منابع ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در کتابخانه ملی به کندی از طریق اهداء و در برخی موارد خرید انجام می‌گرفت. پس

انقلاب اسلامی در کتابخانه ملی، وظیفه گردآوری منابع مربوط به انقلاب اسلامی مهم‌تر شد و تمام منابع مربوط به انقلاب اسلامی، از آن سازمان به کتابخانه ملی منتقل شد. سپس در سال ۱۳۸۲ پس از تغییر نمودار سازمانی این گروه به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های مدیریت پردازش درآمد و سه سال بعد در سال ۱۳۸۵ و تصویب نمودار سازمانی جدید بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در قالب دو گروه اطلاع‌رسانی و پژوهش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی به فعالیت خود ادامه داد. گروه اطلاع‌رسانی زیرنظر معاونت کتابخانه و گروه پژوهش زیرنظر معاونت پژوهش و فناوری قرار گرفت. وظایف گروه اطلاع‌رسانی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی عبارت است از:

دریافت، تنظیم و نگهداری منابع مختلف در این حوزه؛ همکاری در زمینه شناسایی منابع مرتبط جهت سفارش خرید، همکاری در طراحی روش‌های حفاظت و نگهداری از منابع، همکاری در طراحی و تدوین ابزارها و بانک‌های اطلاعاتی مورد نیاز برای ارائه خدمات، اجرای خدمات مشاوره و اطلاع‌رسانی، همکاری در برقراری ارتباط و ایجاد شبکه‌های لازم میان مراکز ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی داخلی و خارجی، همکاری در طراحی و تدوین و انتشار فهرست‌ها، نمایه‌ها و کتاب‌شناسی و دیگر ابزارهای اشاعه اطلاعات؛ همکاری در برگزاری همایش‌ها و نمایشگاه‌ها.

وظایف گروه پژوهشی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی عبارت

از انقلاب چند مجموعه مهم ایران‌شناسی از جمله مجموعه کتابخانه پهلوی و مجموعه دکتر شادمان به کتابخانه ملی منتقل و اهدا شد.

متأسفانه کتابخانه ملی هنوز بودجه خاصی برای خرید کتاب‌های خارجی راجع به ایران نداشت. در اواخر دهه ۷۰ و ۸۰ بود که بودجه‌ای برای بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی اختصاص یافت و کتابخانه ملی تعدادی کتاب مربوط به ایران و اسلام اکثراً به زبان‌های انگلیسی و عربی و نیز حدود ۲۰۰۰ پایان‌نامه، از خارج خریداری کرد (فانی، ۱۳۸۷، ص ۹۵-۹۶). در حال حاضر شواری متشکل از ۱۴ نفر از اساتید برجسته در حوزه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در کتابخانه ملی تشکیل شده است. دبیری این شورا به عهده حاج سیدمحمدعلی احمدی ابهری است و اعضای این شورا عبارتند از: کامران فانی، نورالله مرادی، ژاله آموزگار، علی‌اشرف صادقی، کیکاووس جهان‌داری، فریدون آزاده، قنبرعلی رودگر، محسن جعفری مذهب، هاید لاله، احمد خاتمی، نادر مطلبی کاشانی، لیلیا عسگری و هما افراسیابی.

در حال حاضر انتخاب کتاب توسط اعضای این شورا انجام می‌شود و کتاب‌های انتخابی به مدیریت فراهم‌آوری ارسال و خریداری می‌شود.

یکی از برنامه‌های گروه پژوهش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی با همکاری گروه اطلاع‌رسانی، شناسایی کسری‌های منابع موجود (از جمله نشریات، کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها) در بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی است. مسئولیت این کار به عهده دکتر نورالله مرادی است. در مرحله اول شناسایی کسری‌های نشریات و کتاب‌ها در دستور کار است.

سازماندهی منابع

فهرست‌نویسی مجموعه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی کتابخانه ملی ایران از فهرست‌نویسی دقیق و مطلوبی برخوردار نبود. در سال ۱۳۶۲ که مرکز خدمات کتابداری در کتابخانه ملی ادغام شد، فهرست‌نویسی کتاب‌های کتابخانه ملی، بر مبنای ضوابط

بین‌المللی، آغاز شد. اما از آنجا که اولویت با کتاب‌های فارسی و عربی بود، کتاب‌های لاتین موقتاً کنار گذاشته شد.

در سال ۱۳۶۵ مجموعه کتاب‌های ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی به دلیل جنگ ایران و عراق به ساختمان نیاوران منتقل شد. در این ساختمان تنها کاری که در ابتدا برای چینش کتاب‌های ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی انجام شد، تهیه یک برگه عنوان برای کتاب‌ها و چیدمان کتاب‌ها برحسب زبان و در هر زبان در رده‌های موضوعی بسیار کلی از جمله زبان، ادبیات، تاریخ، اسلام و غیره بود که زیر نظر استاد کامران فانی انجام می‌گرفت. از همان زمان مسأله فهرست‌نویسی این آثار در دستور کار قرار گرفت (سلطانی، ۱۳۸۶، ص سه - چهار) و مقدمات تدوین کتابشناسی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی گذاشته شد. فهرست‌نویسی کتاب‌های ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی به شیوه‌ای بدیع و تازه و با اصالت بخشیدن به خط و زبان فارسی، بی‌تردید یکی از موفقیت‌های بزرگ کتابخانه ملی است. تاکنون در ایران رسم بر این بوده که کتاب‌های خارجی، از جمله کتاب‌های ایران‌شناسی، به «انگلیسی» فهرست‌نویسی شوند. مقصود از «انگلیسی» آن است که خط برگه‌های فهرست‌نویسی به لاتین و موضوع‌ها، شناسه‌های افزوده و توضیحات دیگر آن به زبان انگلیسی باشد. حال آنکه در کشورهای انگلیسی‌زبان، برای مثال آمریکا، اگر کتابی به خطی غیر لاتین مثلاً فارسی باشد، در برگه فهرست‌نویسی سرشناسه و عنوان را به خط خود برمی‌گردانند و موضوع را هم به انگلیسی می‌دهند. حتی اگر کتابی به خط لاتین باشد ولی زبان آن انگلیسی نباشد، مثلاً فرانسه یا آلمانی، هر چند نیازی به تغییر خط نیست، ولی موضوع و دیگر توضیحات را به زبان انگلیسی می‌دهند. البته همین کار در فرانسه و آلمان و ایتالیا هم انجام می‌گیرد و همه آنها فهرست‌نویسی کتاب‌ها را با خط و زبان خود انجام می‌دهند. حال این سؤال مطرح می‌شود که چرا ما این کار را نکنیم و کتاب‌هایی که به خط و زبان ما نیست، چرا آن‌ها را در برگه فهرست‌نویسی به خط و

یکی از برنامه‌های آتی
بخش ایران‌شناسی و
اسلام‌شناسی ایجاد
وب‌سایت ایران‌شناسی و
اسلام‌شناسی است. این
وب‌سایت با هدف ارائه
خدمات اطلاع‌رسانی
به پژوهشگران
حوزه ایران‌شناسی
و اسلام‌شناسی در
داخل و خارج از کشور،
و شناساندن جایگاه
پژوهشی و اطلاع‌رسانی
کتابخانه ملی در عرصه
بین‌المللی ایجاد شده
است

مجموعه منابع
ایران‌شناسی و
اسلام‌شناسی
کتابخانه ملی یکی از
غنی‌ترین مجموعه‌ها
از نظر دارا بودن
متون قدیمی،
منحصربه‌فرد و
نفیس است

منابع این مجموعه به‌طور کلی به ۲ دسته تقسیم می‌شوند: آثار مربوط به پیش از اسلام و پس از اسلام. آثار پیش از اسلام مربوط به ایران و منطقه است و پس از اسلام، ایران اسلامی و جهان اسلام را دربرمی‌گیرد و شامل موضوعات مختلفی نظیر ادبیات، زبان، دین، فلسفه، تاریخ، علوم، هنر و غیره است.

از جمله مجموعه‌های ارزشمند بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی می‌توان به مجموعه سفرنامه‌های موجود در کتابخانه ملی اشاره نمود. قدمت این سفرنامه‌ها گاهی به ۴۰۰ سال پیش می‌رسد. قدیمی‌ترین متون این مجموعه، سفرنامه سرآنتونی شرلی است که در سال ۱۶۱۳ م. در لندن منتشر شده است. همچنین قدیمی‌ترین سفرنامه در مجموعه فرانسوی، سفرنامه پیتر دلاواله (۱۶۶۲) است. از جمله قدیمی‌ترین سفرنامه‌ها می‌توان به سفرنامه‌های شاردن (چاپ‌های ۱۷۲۶-۱۸۱۱)، ژان پاتیست تاورنیه (۱۶۸۱)، آدام اولتاریوس (۱۶۶۲)، جان بل (۱۷۶۳) و غیره اشاره نمود.

در بخش روسی یک نسخه از معاهده ترکمن‌چای داریم که ترجمه فرانسسه آن همراه متن روسی آورده شده است که تاریخ دقیق آن معلوم نیست ولی مسلماً به دهه ۱۸۲۰ تعلق دارد. در بخش آلمانی یک قرآن به زبان آلمانی از تئودور آرنولد داریم که در ۱۷۴۶ در شهر لمگو آلمان چاپ شده است و نیز ترجمه گلستان سعدی به آلمانی از آدام اولتاریوس

زبان خود برنگردانیم؟ و اصالت به خط و زبان خود ندهیم؟ البته انجام این کار نیاز به تمهید مقدمات بسیار، از جمله تدوین اصول، ضوابط و شیوه‌های فارسی‌گردانی از خطوط و زبان‌های مختلف مثلاً روسی، انگلیسی، فرانسه، آلمانی و نکات فنی دیگر داشت که خوشبختانه همه آن‌ها فراهم آمد و سرانجام پس از ده سال کار مداوم، فهرست‌نویسان کتابخانه موفق شدند «کتاب‌شناسی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی» برمبنای مجموعه کتابخانه ملی ایران را با این شیوه جدید فهرست‌نویسی کنند (فانی، ۱۳۸۷، ص ۹۶). حاصل آن در ۲ جلد در ۲۷۰۰ صفحه توسط فهرست‌نویسان مجرب مدیریت پردازش زیر نظر پوری سلطانی و کامران فانی در سال ۱۳۸۶ توسط سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و بنیاد ایران‌شناسی منتشر شد.

مجموعه‌ها

مجموعه منابع ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی کتابخانه ملی یکی از غنی‌ترین مجموعه‌ها از نظر دارا بودن متون قدیمی، منحصربه‌فرد و نفیس است. مجموعه منابع موجود در بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی شامل ۴۰,۰۰۰ جلد کتاب، ۶۰۰ عنوان نشریه، و ۲۰۰۰ عنوان پایان‌نامه است. اکثریت این منابع به زبان‌های انگلیسی، فرانسه، آلمانی و روسی است که از طریق خریداری، اهداء، مبادله و واسپاری تهیه شده‌اند.

که در ۱۶۶۰م. به چاپ رسیده است. (سلطانی، ۱۳۸۶، ص یک - دو؛ عنایتی‌زاده، ۱۳۸۸)

برنامه‌های آینده

یکی از برنامه‌های آتی بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی ایجاد وبسایت ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی است. این وبسایت با هدف ارائه خدمات اطلاع‌رسانی به پژوهشگران حوزه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در داخل و خارج از کشور، و شناساندن جایگاه پژوهشی و اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی در عرصه بین‌المللی ایجاد شده است. این وبسایت دارای پیوندها و خدمات زیر است:

- معرفی ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان؛
- معرفی مراکز ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی شامل: دانشگاه‌ها، انجمن‌ها، مؤسسات؛
- کتابخانه‌های داخلی و خارجی که دارای بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی هستند؛
- معرفی منابع مرجع؛
- نشریات الکترونیکی؛
- کتاب‌های الکترونیکی؛
- معرفی سفرنامه‌های موجود در کتابخانه ملی به صورت تمام متن؛
- معرفی مجموعه‌های نفیس موجود در کتابخانه ملی و اهدایی؛
- معرفی مجموعه‌های تازه خریداری شده؛
- تازه‌های انتشارات در عرصه نشر ملی و بین‌المللی؛
- معرفی و فراخوان همایش‌های ملی و بین‌المللی؛
- اخبار و رویدادهای مهم؛
- معرفی کشورهای فعال در حوزه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی؛
- معرفی برگزیدگان ملی و بین‌المللی ایران و جهان اسلام؛
- مجموعه نقشه‌های قدیمی ایران باستان و اسلامی؛
- ارائه متن کامل مقالات مهم و معتبر؛
- ایجاد تالار مباحثات تخصصی در وبسایت برای ایجاد

ارتباط مابین ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان سراسر دنیا. این وبسایت قرار است به ۳ زبان فارسی - انگلیسی - عربی ارائه شود و انشاءالله در سال ۱۳۸۸ عرضه خواهد شد. برنامه بعدی گروه پژوهش، برگزاری نشست‌های تخصصی ماهانه در حوزه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی است که این نشست‌ها بیشتر به منبع‌شناسی در حوزه‌های موضوعی خواهد پرداخت و هر ماه یک نشست در مرکز همایش بخش ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی برگزار خواهد شد. انتشار نشریه تخصصی «نامه ایران و اسلام» نیز یکی دیگر از برنامه‌های مهم گروه پژوهش‌های ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی است.

پی‌نوشت‌ها:

1.m_samiei66@yahoo.com
 ۲. آدرس پست الکترونیکی و شماره تلفن گروه اطلاع‌رسانی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی عبارت است از:
 iranology@nlai.ir
 تلفن: ۳۸-۸۸۶۴۴۰۰

مآخذ:

- ۱) پوراحمد جکتاجی، اسماعیل (۱۳۵۷). تاریخچه کتابخانه ملی. تهران: کتابخانه ملی ایران.
- ۲) سلطانی، شهره؛ ... [و دیگران]. (۱۳۸۶). کتابشناسی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی بر مبنای مجموعه کتابخانه ملی. زیر نظر پوری سطنی و کامران فانی. تهران: بنیاد ایران‌شناسی: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- ۳) عنایتی‌زاده، ایرج. گروه اطلاع‌رسانی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی. مصاحبه. مورخ ۸۸/۱/۲۸.
- ۴) فانی، کامران (۱۳۸۷). «ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در کتابخانه ملی ایران». کتاب‌ماه (کلیات). س. دوازدهم، ۱ (دی): ۹۴-۹۶.